

A Fővárosi Ítéletábra a Budapesti 384. sz. Ügyvédi Iroda (**címe**, ügyintéző: dr. Simon D. Gábor ügyvéd) által képviselt I.rendű felperes neve (**I.rendű felperes címe**) I. rendű, II.rendű felperes neve (II.rendű felperes címe) II. rendű és III.rendű felperes neve (III.rendű felperes címe) III. rendű felpereseknek - a Dr. Kiss Barbara Ügyvédi Iroda (**címe**, ügyintéző: dr. Kiss Barbara ügyvéd) által képviselt **I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe)** I. rendű és a **II.rendű alperes neve** II. rendű alperesek ellen kártérítés iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2019. szeptember 25. napján kelt 413.P.20.536/2018/54. számú ítélete ellen az I-III. rendű felperesek részéről 55. sorszám alatt, az alperes részéről 56. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben, a következők szerint megváltoztatja:

- az I. rendű felperest megillető kártérítés összegét 7.000.000 forintról leszállítja 5.000.000 (Ötmillió) forintra, míg a II. rendű felperest megillető kártérítés összegét 800.000 forintról felemeli 1.500.000 (Egymillió-ötszáz ezer) forintra azzal, hogy a késedelmi kamat fizetési kötelezettséget mindkét összegnél változatlanul hagyja;
- az I-III. rendű felperesek részére együttesen fizetendő perköltséget leszállítja 936.000 (Kilencszázharminchatezer) forint plusz áfa összegre;
- mellőzi az I. rendű alperest illeték fizetésre kötelező rendelkezést, egyúttal megállapítja, hogy a le nem rótt 1.500.000 (Egymillió-ötszáz ezer) forint kereseti illetéket az állam viseli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy - 15 napon belül - fizessen meg együttesen az I-III. rendű felpereseknek 177.000 (Százhetvenhétezer) forint plusz áfa összegű fellebbezési eljárási költséget.

A II. rendű felperes 120.000 (Százhuszezer) forint, a III. rendű felperes 176.000 (Százhetvenhatezer) forint fellebbezési eljárási illetéket köteles megfizetni - felhívásra - az állam javára, a további le nem rótt 748.000 (Hétszáznegyvennyolcezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

- [1] Az I. rendű felperes 2004. december 13-án jobb oldali felkartörést szenvedett, sérülését az I. rendű alperes traumatológiai osztályán konzervatív módon, húzógipsz felhelyezésével kezelték, majd december 15-én otthonába bocsátották. A gipsz 2005. január 25-i eltávolítása után a sérült kar továbbra is fájdalmas maradt, mozgásterjedelme beszűkült; a 2009. évi vizsgálatok során megállapították: a kartörés jelentős tengelyeltéréssel gyógyult, és alízület képződött. Karjának mozgáskorlátozottsága folytán a felperes segítségre szorul saját maga és a háztartás ellátásában,

korábbi szabadidős tevékenységeit nem tudja folytatni, életterének beszűkülése tovább rontott korábban már meglévő pszichés betegségén.

- [2] A II-III. rendű felperesek az I. rendű felperes nagykorú külön élő gyermekei; mindkettejük számára súlyos lelki megterhelést jelentett, hogy édesanyjuk nem nyerte vissza kartörés előtti állapotát. A kórházi ellátást követően a II. rendű felperes nyújtott segítséget az I. rendű felperesnek mindennapos tevékenységei ellátásában.
- [3] Az elsőfokú bíróság .../42. számú (a Fővárosi Ítéltábla által felülbírált, majd a Kúria által felülvizsgált) jogerős közbenső és részítéletével megállapította az I. rendű alperes kártérítő felelősségét az I. rendű felperes 2004. december 13-án elszenvedett felkartörés ellátása során történt mulasztásával az I-III. rendű felpereseknek okozott károkért; a II. rendű alperessel szemben érvényesített keresetet elutasította. Az érdemi döntéshez fűzött jogi indokolás szerint az I. rendű alperes nem az egészségügyi szolgáltatótól elvárható gondossággal választotta meg az alkalmazott terápiát, nem konzervatív kezelést kellett volna végezni, mivel műtéti terápiával esély lett volna a szövődménymentes gyógyulásra és az álizület kialakulásának elkerülésére.
- [4] Módosított keresetében az I. rendű felperes 7.000.000 forint, a II-III. rendű felperesek személyenként 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és ezen összegek 2005. január 25. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatának a megfizetésére kérték kötelezni az I. rendű alperest. Az I. rendű felperes kérte ápolás-gondozás, háztartási kisegítés, rezszi- és telefon többletköltség címén felmerült vagyoni kárainak megtérítését is.
- [5] Az I. rendű alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Előadta: a felperesek a keresetlevél benyújtását követő több, mint öt év elteltével emelték fel a keresetet, így az érdemi döntés legfeljebb a keresetlevélben megjelölt mértékű kártérítési követelésre terjedhet ki.
- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg - nem vagyoni kártérítés jogcímén - az I. rendű felperesnek 7.000.000 forintot, a II-III. rendű felpereseknek személyenként 800.000 forintot, ezen összegek 2005. január 25. napjától járó késedelmi kamatával. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek ápolás-gondozás címén 8.933.850 forintot, háztartási kisegítés címén 5.647.275 forintot, rezszi többletköltség címén 1.069.500 forintot, telefon többletköltség címén 843.000 forintot ezen összegek 2012. március 18. napjától járó késedelmi kamatával, továbbá 2019. október 10. napjától kezdődően minden hónap 10. napjáig 170.750 forint havi járadékot. Ezt meghaladóan elutasította a keresetet, és kötelezte az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I-III. rendű felpereseknek 1.241.944 forint perköltséget, továbbá külön felhívásra 1.500.000 forint kereseti illetéket, valamint 702.054 forint szakértői költséget az állam javára.
- [7] Döntésének jogi indokolása szerint a jogerős (felülbírált, majd felülvizsgált) közbenső és részítélettel eldőlt, hogy az I. rendű alperes köteles megtéríteni az I-III. rendű felperesek részére a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 355. §-a alapján megállapított összegű vagyoni és nem vagyoni kárait.
- [8] Az I. rendű alperes elévülési kifogásával kapcsolatban kifejtette: a töretlen bírói gyakorlat azt tükrözi, hogy perindítás esetén az elévülés megszakadása nem korlátozódik arra az összegre, melynek megfizetése iránt a keresetet benyújtották. A keresetlevél 2009. december 21-i benyújtásával az elévülés megszakadt, akkor a felperesek nem csak a keresetlevélben megjelölt összegre korlátozódóan szakították meg az elévülést, így nem volt akadálya a 2015. április 30-i beadványban megjelölt magasabb összegű követelés bíróság előtti érvényesítésének.
- [9] A nem vagyoni kártérítés összegének a megállapítása során értékelte, hogy az I. rendű felperes élete gyökeresen megváltozott, hiszen jelentősen csökkent domináns jobb karjának a mozgásterjedelme,

és állandó fájdalomérzetet kell átélnie. A tanúk vallomását, a káresemény előtti orvosi dokumentációt, valamint a zárójelentést és az aggálytalan szakértői véleményt összevetve arra a következtetésre jutott, hogy az I. rendű felperes a balesetet megelőzően mozgékony, életvidám ember volt, aki sokszínű szabadidős elfoglaltsággal rendelkezett, és nem szorult segítségre mindennapi életében. Ez a helyzet megváltozott, jelenlegi fizikai állapota miatt önellátásában (tisztálkodás, öltözködés stb.) és a háztartási munkákban is segítségre szorul; tömegközlekedési eszközök használatára csak kísérővel képes. Ez a változás az I. rendű felperes pszichés állapotát is tovább rontotta, mivel - a korábban meglévő mániás depressziós betegség mellett - a személyiség diszharmóniája, a relatív lehangoltság a balesetet követően alakult ki. A hátrányos fizikális és pszichés változások következtében az I. rendű felperes szabadidős tevékenysége is beszűkült. Azt nem vehette figyelembe, hogy az I. rendű felperes nem tudta igénybe venni a számára javasolt fürdő kezeléseket és gyógytornát, illetve nem jelent meg néhány kontrollvizsgálaton, hiszen a jogerős közbenső és részítélet rámutatott: mindezt nem lehet az I. rendű felperes közrehatásaként, az I. rendű felperes hátrányára értékelni. A baleset időpontjában érvényesülő ár- és értékviszonyokból kiindulva az I. rendű felperes a nem vagyoni hátrányainak kompenzálására - a keresetnek helyt adva - 7.000.000 forintot talált alkalmasnak azzal, hogy ezt az összeget a káresemény (húzógipsz levétele) időpontjától számított törvényes mértékű késedelmi kamattal megnövelve köteles megfizetni az I. rendű alperes.

- [10] A II-III. rendű felperesek tekintetében értékelte, hogy mindkettejükönél súlyos pszichés teherként jelentkezett édesanyjuk betegsége, és életminőségének a leromlása. Az aggálytalan szakvélemény szerint mindkettejük pszichés állapotát rontotta az édesanyjuk miatt érzett aggodalom. Az I. rendű felperes állapotának részoki jellegére figyelemmel a II-III. rendű felperesek által elszenvedett nem vagyoni sérelmek kompenzálására személyenként 800.000 forintot talált alkalmasnak azzal, hogy ezen összegeket ugyancsak megnöveli a káresemény időpontjától esedékes késedelmi kamat.
- [11] A meghallgatott tanúk vallomása és az aggálytalan szakértői vélemény alapján bizonyítottanak találta, hogy a korábban önellátó felperes balesete óta segítségre szorul mind az önellátásban, mind a háztartási munkák ellátásában. Korábbi betegségei ezekben a tevékenységekben nem gátolták, pszichés megbetegedése miatt elsősorban gyermekei lelki támogatására volt szüksége. A Kúria iránymutatása alapján a kártérítés összegét - a keresetnek helyt adva - a ... Bt. díjszabásából kiindulva, azt 25%-kal csökkentve határozta meg. Az ápolás-gondozás szükségességét napi 2 órában, míg a háztartási kisegítés szükségességét havi 15 napra napi 3 órában (kétnaponta 3 órában) állapította meg.
- [12] Az aggálytalan szakértői vélemény alapján bizonyítottanak találta, hogy az I. rendű felperes jobb karjának az állapota miatt többet tartózkodik otthon, hiszen számára a helyzetváltoztatás nehézségekbe ütközik. Az otthon tartózkodás hosszabb ideje nyilvánvalóan megnöveli a rezsi költségeket és ezzel együtt a telefonálás költségeit is, mivel az I. rendű felperes balesete óta többnyire telefonon érintkezik barátaival és ismerőseivel. Az általános kártérítés szabályaira figyelemmel az I. rendű felperesnek ezt az igényét is megalapozottnak találta, mivel az általa megjelölt összeg reálisnak mutatkozott.
- [13] A bizonyítékok közül mellőzte a közbenső- és részítélet jogerőre emelkedése után előterjesztett orvosszakértői véleményt, mivel az számos, a közbenső- és részítélettel ellentétes megállapítást tartalmaz.
- [14] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (régi Pp.) 78. § (1) bekezdése és 81. § (2) bekezdése alapján kötelezte az I. rendű alperest a pernyertes I. rendű felperes, valamint a részlegesen pernyertes II-III. rendű felperesek perköltségeinek a megfizetésére.
- [15] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a II-III. rendű felperesek és az I. rendű alperes jelentett be fellebbezést.

- [16] A II-III. rendű felperesek az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatását, és a részükre fizetendő nem vagyoni kártérítés összegének felemelését kérték személyenként 3.000.000 forintra.
- [17] Álláspontjuk szerint a 2005. évi ár- és értékviszonyokhoz képest kirívóan alacsony összegű nem vagyoni kártérítés nem alkalmas az őket ért sérelmek kompenzálására. Elemezték, hogy ez az összeg milyen értékű más jellegű előnyök megvásárlására lenne alkalmas (pl. egy hetes közepesen előkelő nyaralásra, egy-egy tv, jobb telefon, illetve számítógép megvásárlására). Ebből az összegből azonban az I. rendű felperes szállítását megkönnyítő gépkocsit már nem tudnának vásárolni, ilyen összegből egy zsebkendőnyi földterületet sem lehet kapni. A jelenlegi benzin árak mellett abból csupán 2000 liter benzint lehetne vásárolni, ami csupán az 1 éves benzin szükségletet fedezné. Ezek az értékviszonyok önmagukban kérdésessé teszik, hogy alacsony összege miatt betölti-e az elsőfokú bíróság által megállapított nem vagyoni kártérítés a célját különös tekintettel arra, hogy a Kúria iránymutatása szerint nincsen olyan, hogy 1.000.000 forint alatti nem vagyoni kártérítés. Az elsőfokú bíróság nem tulajdonított kellő jelentőséget személyes előadásuknak sem, mely alátámasztotta pszichés érintettségüket.
- [18] Az I. rendű alperes az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatását kérte akként, hogy a bíróság az I. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét csökkentse 2.000.000 forintra, míg ezt meghaladóan a keresetet utasítsa el.
- [19] Fenntartotta elévülési kifogását, mivel a keresetlevél benyújtását követően a kereset felemeléséig több, mint öt év telt el, így a felemelt összeg tekintetében az elévülés bekövetkezett. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság kirekesztette a bizonyítékok közül a számára kedvező megállapításokat tartalmazó szakvéleményt, holott fel kellett volna oldania a szakvélemények közötti ellentmondásokat. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság indokolatlanul eltért az egészségügyi dokumentációtól, noha annak valós tartalmát a felek egyike sem vonta kétségbe. Az elsőfokú bíróság azt saját következtetéseivel egészítette ki, így a dokumentációval ellentétesen állapította meg, hogy az intézményében nyújtott ellátás korlátozta az I. rendű felperest az életvitelében. Az orvosi dokumentációval ellentétben álló következtetés levonásával az elsőfokú bíróság lényegében megkérdőjelezte az I. rendű felperes ellátásában résztvevő szakemberek szakmai tudását. A balesetet megelőző dokumentáció ugyanis többször is tartalmazza, hogy az I. rendű felperes nem tudja elvégezni mindennapi feladatait, a maga és a háztartás ellátásában is segítségre szorul. Az elsőfokú bíróság az általa kirendelt szakértő véleményét sem vette figyelembe, aki kifejtette: az I. rendű felperes valószínűleg pszichés betegségének a mániás epizódját élte át, amikor rendkívül energikus volt, állandóan pörgött, tett-vett. Ez azt jelenti: az elsőfokú bíróság helytelenül értékelte a bizonyítékokat, ezért hamis következtetéseket vont le az I. rendű felperes által elszenvedett nem vagyoni hátrányok súlyosságát illetően.
- [20] Az elsőfokú bíróságnak azt is értékelnie kellett volna, hogy az I. rendű felperes a rehabilitáció során nem úgy járt el, ahogy az elvárható lett volna tőle. Az I. rendű felperes ugyanis nem jelent meg a 2005. február 15-i kontrollvizsgálaton, és a javasolt fürdőkezelést sem kezdte meg, ezzel megszegve kárenyhítési kötelezettségét. Álláspontja szerint nem bizonyosodott be, hogy az I. rendű felperesnek folyamatos fájdalmai voltak illetve vannak, mint ahogy az sem, hogy párkapcsolatának megszűnése a balesetére lenne visszavezethető. Ilyen előzmények után nem elfogadható, hogy az elsőfokú bíróság a perbeli ellátással összefüggésben a meglévő alapbetegség és annak a mindennapokra gyakorolt káros hatása miatt is az alperesi intézményt marasztalta el.
- [21] A káresemény idején érvényesülő ár- és értékviszonyokra figyelemmel a felperesek részére megállapított nem vagyoni kártérítés összegét is eltúlzottnak tartotta; ítéletábrai és kúriai döntésekre hivatkozva előadta, hogy hasonló időszakban jóval súlyosabb egészségkárosodást elszenvedő és jóval fiatalabb korú károsultak és gondozóik részére ítélték meg 2.500.000-7.000.000 forint közötti kártérítést. Ez utóbbi nagyszámú kártérítést annak a középiskolás gyermeknek az édesapja részére ítélték meg, akinek a fia súlyos koponya-, gerinc- és kulcscsontsérülése miatt önmaga ellátására

teljesen képtelenné vált. Érvelése szerint a II-III. rendű felperesek nem vagyoni kártérítés iránti igénye teljes egészében megalapozatlan, mivel érzelmi, hangulati és életvezetési problémáik nem állnak okozati összefüggésben az I. rendű felperes balesetével, az okozati összefüggésnek a hiányát az orvos-pszichiáter-pszichológus szakértői vélemény is alátámasztotta.

A bírói gyakorlatot úgy értelmezte, hogy az ápolás-gondozás és a háztartási kisegítés elvégzése nem igényel szakképzettséget, így az azzal felmerülő többletköltséget a mindenkor garantált bérminimum, illetve minimálbér alapján kellene megállapítani. Ezt alapul véve az ápolás-gondozás többletköltsége összesen 5.625.660 forint, míg a háztartási kisegítő többletköltsége 4.219.245 forint lenne.

Fenntartotta azt az álláspontját is, hogy a rezsi többletkiadás és a telefon többletköltség semmilyen formában nem kapcsolható az I. rendű felperes alperesi intézmény általi perbeli ellátásához, tekintettel az I. rendű felperesnek a korábbiakban fennállt és igazolt állapotára.

Sérlemelte, hogy az elsőfokú bíróság illetékfizetésre kötelezte, holott személyes illetékmentességet élvez, így az Itv. 56. § (1) bekezdése szerint illetékfizetésre nem kötelezhető.

- [22] Az I-III. rendű felperesek fellebbezési ellenkérelmükben azt kérték, hogy a másodfokú bíróság az I. rendű alperes fellebbezésének ne adjon helyt. Rámutattak: a Kúria jogerős közbenső ítélete eldöntötte, hogy a II-III. rendű felperesek is alappal tarthatnak igényt kártérítésre, így az általuk érvényesített kereset teljes elutasítása eleve kizárt. A részükre megítélt „aprópénz” egyébként sem minősíthető túlzó összegű nem vagyoni kártérítésnek. Hangsúlyozták: a keresetlevélben a nem vagyoni kártérítés iránti igények mellett előterjesztették a vagyoni kártérítés iránti igényeket is, továbbá a jövőre nézve is járadékigényt érvényesítettek, valamint felszámították a törvényes mértékű késedelmi kamatot. Ezt követően nem volt akadálya annak, hogy a tárgyalás berekesztését megelőzően módosítsák a keresetet. A régi Pp. idején még létezett a pertaktika fogalma, amely lehetővé tette, hogy az alacsony összegű keresetet a károsultak felemeljék a valós vagyoni hátránnyal arányban álló összegre. Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok értékelése során nem vétett hibát, hiszen a tanúk az I. rendű felperesnek a balesetet közvetlenül megelőző állapotáról nyilatkoztak, míg az orvosi dokumentáció a balesetet évekkel megelőző állapotát írta le. A tanúk vallomásából az elsőfokú bíróság helyesen következtetett arra, hogy a baleset időpontjában és az azt megelőző két évben az I. rendű felperes élte az egészséges emberek boldog életét, dolgozott, jól menő vállalkozást tartott fenn, szabadidejét kézműveskedéssel és a családjával töltötte. Ezt az életmódját gyökeresen megváltoztatta a baleset, mivel a sérült kart az I. rendű alperesi intézményben nem megfelelően látták el. Mindezt az ítélezés alapjául elfogadott aggálytalan szakértői vélemény is egyértelműen alátámasztotta. A szakértő a szakkérdésekre kimerítő választ adott, azt az I. rendű alperes észrevételei alapján sem módosította, így az orvosi dokumentációtól eltérő állásfoglalása iránymutató a bíróság számára is.
- [23] A kármegosztásról, illetve a kárenyhítési kötelezettségről a jogalap körében kellett dönten; jelen perben ennek az eldöntése már megtörtént, hiszen megállapításra került, hogy az I. rendű alperest teljes kártérítő felelősség terheli. A pernek ebben a szakaszában ezt az I. rendű alperes már nem teheti vitássá, de azt korábban nem is vitatta, hiszen az I. rendű felperes vonatkozásában nem jelentett be fellebbezést az elsőfokú bíróság döntése ellen. Ettől függetlenül előadták: a kontrollvizsgálat és a fürdőkezelés elmaradása nincsen hatással a károk kialakulására, sem azok súlyosbodására. Hangsúlyozták azt is, hogy személyes előadásuk, a tanúvallomások, valamint a szakértői vélemény is alátámasztja az I. rendű felperes fájdalmainak a folyamatos fennállását.
- [24] Álláspontjuk szerint az I. rendű alperes által megjelölt határozatok nem alkalmasak a nem vagyoni kártérítés túlzó összegének az alátámasztására, hiszen azok a közlekedési balesetes gyakorlatot jellemzik, nem pedig az „orvosi műhibás” gyakorlatot. Azt is figyelembe kell venni, hogy az I. rendű felperes karjának a károsodása miatt nem lehet elvégezni a térdprotézis műtétet, míg a folyamatosan szedett fájdalomcsillapítók súlyosbították a vese betegségét, illetve következményes

pszichés állapotrosszabbodás is bekövetkezett. Ebből következően az I. rendű felperes károsodása jóval súlyosabb és komplexebb, mint az I. rendű alperes által megjelölt jogesetekben elbírált károk. A társadalom teljesítőképességéhez viszonyítva igényeiket mértéktartóan jelölték meg, és az I. rendű felperesnek meg kell elégednie olyan összeggel, amit az elsőfokú bíróság megítélt.

- [25] Kifejtették: az ápolás-gondozás és a háztartási kisegítés többletköltségét annak figyelembevételével kell megállapítani, hogy a károsultnak milyen nagyságú kiadása lenne, ha mást bízna meg a feladatok ellátásával. Ezzel megbízhatná akár a ... Bt.-t is, de akár maga is alkalmazhatna munkavállalót. Az ilyen módon fizetendő összegnek csak töredéke lenne a garantált bérminimum, hiszen azt még adók és járulékok is terhelik, pl. a 27 %-os szociális hozzájárulási adó. Más eljárásokban csak abban az esetben alkalmazták a garantált bérminimumos számítást, ha azt a károsultak kérték. Ennek a számításnak az alkalmazásához az I. rendű alperesnek bizonyítania kellett volna, hogy a garantált bérminimumnak megfelelő munkabérért sorban állnak a munkavállalók, hogy beteg gyermeket gondozzanak és felügyeljenek, ők azonban nem tartják elképzelhetőnek, hogy a garantált bérminimum összegéért valaki eljönne ápolni, gondozni és felügyelni. Mindezeket túl a háztartási kisegítés körében azt is figyelembe kell venni, hogy itt nem csak takarításról, hanem komplex háztartási kisegítésről van szó. Az I. rendű alperes e tekintetben sem bizonyította, hogy van olyan személy, aki minimálbérért elszegődik takarítani, mosni, vasalni és bevásárolni.
- [26] A rezi- és telefon többletköltséggel kapcsolatban hangsúlyozták, hogy a másodfokú bíróság kötve van az I. rendű alperes fellebbezési kérelméhez, melyben ezeknek a kártételeknek nem az összecszerúságát vitatta, hanem azt, hogy nem kapcsolódnak az intézményben nyújtott egészségügyi ellátáshoz. Ezzel szemben bizonyításra került, hogy az I. rendű felperes a kialakult állapota miatt nem tudja annyiszor és annyi időre elhagyni az otthonát, mint korábban, a rezi többletköltségek jelentkezése ezért nyilvánvaló.
- [27] A II. rendű felperes és az I. rendű alperes fellebbezése részben megalapozott, a III. rendű felperes fellebbezése megalapozatlan.
- [28] Az elsőfokú bíróság a kártérítés összecszerúsága szempontjából relevánsnak mutakozó tényállást hiánytalanul felderítette, arra alapított érdemi döntésével azonban a Fővárosi Ítéletábla nem minden tekintetben értett egyet, ezért azt - a következőkben kifejtésre kerülő indokok alapján - részben megváltoztatta.
- [29] A Fővárosi Ítéletáblának először arról kellett döntenie, hogy megalapozott-e az I. rendű alperes elévülési kifogása. E tekintetben egyetértett az elsőfokú bíróság okfejtésével, melyet a fellebbezésre figyelemmel kiegészít a következőkkel.
- [30] A kereset összegének a felemelése és a keresetlevél benyújtása között vitathatatlanul hosszabb idő telt el, mint az ötéves elévülési idő; a perindításnak az elévülést megszakító hatása azonban a kereset felemelésekor is fennállt [rég. Ptk. 327. § (1) bekezdés]. A keresetlevél benyújtása ugyanis nem járt együtt az akkor megszakadt elévülés újbóli megkezdődésével, mivel a rég. Ptk. 327. § (2) bekezdésének második fordulója értelmében perindítás esetén az elévülés az azt megszakító eljárás jogerős befejezése után kezdődik újra.
- [31] A keresetlevélből kitűnően a felperesek már a per megindításakor ismertették valamennyi kártérítési igényüket, a keresetlevélben az I. rendű felperes nem csak a nem vagyoni kártérítés iránti igényét tüntette fel, hanem kivétel nélkül megjelölte azokat a kártételeket amelyekből összeadódott a vagyoni kártérítés iránti igénye. A felperesek a per során a keresetlevélben már feltüntetett kártételeket nem egészítették ki további tételekkel, csupán összecszerűen emelték fel a keresetet. A perindítás időpontjában érvényesített kereset felemelését az elévülésre vonatkozó anyagi jogi

szabályok nem gátolják, hiszen az elévülés megszakadásának a hatálya még jelenleg is fennáll egészen a per jogerős befejezéséig.

- [32] Az elévülés kizártsága folytán a Fővárosi Ítéltáblának arról kellett döntenie, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította-e meg az I-III. rendű felpereseket megillető kártérítés összegét.
- [33] Az elsőfokú bíróság ítéletének a nem vagyoni kártérítésre vonatkozó rendelkezéseit a II-III. rendű felperesek és az I. rendű alperes fellebbezése is érintette. Az I. rendű alperes több olyan kérdést vitássá tett, amely az eljárásnak ebben a szakaszában már nem volt vitatható. A jogerős közbenső- és részítélet közbenső ítéleti rendelkezésével eldőlt, hogy az I. rendű alperessel szemben érvényesített kártérítési kereset jogalapja fennáll; az I. rendű alperes teljes egészében köteles megtéríteni az I-III. rendű felperesek vagyoni és nem vagyoni kárait [rég. Pp. 213. § (3) bekezdés].
- [34] A régi Ptk. 340. § (1) bekezdése értelmében a károkozó annyiban mentesülhet a felelősség alól, amennyiben a károsult nem tesz eleget a törvény alapján ráháruló kárenyhítési kötelezettségnek. A károsult esetleges közrehatása a felelősség elenyészését vonja maga után, ezért azt a kártérítési kereset jogalapja körében kell vizsgálni. Ebben a kérdésben a jogerős közbenső ítélettel már állást foglalt a bíróság, abban kifejezésre juttatva: az I. rendű alperes felelősségének a mértékét nem csökkenti, hogy I. rendű felperes nem jelent meg valamennyi kontrollvizsgálaton, és nem kezdte meg a reumatológus szakorvos által javasolt fürdő kezeléseket. A jogerős közbenső ítélet szerint ugyanis - amint arra az elsőfokú bíróság rámutatott - ennek a károsult magatartásnak nem volt jelentősége az I. rendű felperes egészségkárosodása szempontjából; a kártérítés összegének a meghatározása során ezért nem értékelhető csökkentő tényezőként a károsult közrehatása.
- [35] A jogerős közbenső ítéletben az is kifejtésre került, hogy a II-III. rendű felperesek egyaránt személyiségi jogi sérelmet szenvedtek, ezért mindkettejük megalapozottan lépett fel nem vagyoni kártérítés iránti igényrel. A Kúria arra is nyomatékosan rámutatott: a családtagok hosszú távú egymásrautaltsága és egymás kölcsönös támogatása miatt indokolatlan olyan különbséget tenni a II-III. rendű felperesek között, hogy csak egyikük részesüljön nem vagyoni kártérítésben. Mindezekre figyelemmel a II-III. rendű felperesek keresetének az elutasítása ellentétben állt volna a jogerős közbenső ítélettel, annak jogerőre emelkedését követően az elsőfokú bíróság csak azt vizsgálhatta, hogy milyen mértékű nem vagyoni kártérítés illeti meg a II-III. rendű felpereseket.
- [36] Az I. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegének a meghatározása során az elsőfokú bíróság helyesen értékelte a bizonyítékokat. A tanúvallomások és az orvos-pszichiáter-pszichológus szakértői vélemény ugyanis alátámasztja, hogy az I. rendű felperes életvitele jelentősen megváltozott amiatt, hogy domináns jobb karja mozgásterjedelmének a csökkenése és ebből eredő mozgáskorlátozottsága folytán segítségre szorult önellátásában. Ennek az állapotnak a kartörés utáni bekövetkezését önmagában megerősíti az a körülmény, hogy az I. rendű felperes - amint azt a szakértőnek előadta - 2017 óta szociális gondozásban részesül (413.P.20.536/2018/18. sorszám alatt csatolt szakértői vélemény 19. oldala).
- [37] Az I. rendű felperes életminőségének az e körülményekből adódó romlását a kartörését megelőző orvosi iratok nem cáfolják, hiszen azok nem utalnak arra, hogy pszichés megbetegedései miatt folyamatos segítségre szorult volna a mindennapos teendők ellátásában. Korábban már meglévő pszichés betegsége legfeljebb átmenetileg korlátozta a munkavégzésben, de önellátására nem volt hatással. Az ilyen jellegű pszichés panaszokra vonatkozó orvosi feljegyzések több évvel a kartörés előtt készültek, ezért azokból nem lehet következtetéseket levonni az I. rendű felperesnek a kartörést

közvetlenül megelőző pszichés állapotára. A szakértői vélemény viszont alátámasztja, hogy az állandósult fájdalomérzet, valamint élettevékenységének, illetve életterének a beszűkülése miatt az I. rendű felperes pszichés állapota tovább romlott.

- [38] A kifejtettek szerint az I. rendű felperes által elszenvedett nem vagyoni sérelem súlyosságát az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte, de a részére megítélt nem vagyoni kártérítés nagyságrendjében túlzónak mutatkozik a káresemény idején érvényesülő ár- és értékviszonyokhoz képest. A hasonló időszakban, hasonló súlyú nem vagyoni sérelmek kompenzálása céljából megállapított nem vagyoni kártérítések nagyságrendjéből kiindulva a Fővárosi Ítéltábla annak összegét 2.000.000 forinttal csökkentette, és azt 5.000.000 forintban állapította meg.
- [39] A II-III. rendű felperesek által érvényesített nem vagyoni kártérítés iránti kereset elutasítására - az előzőekben kifejtettek szerint - az eljárásnak ebben a szakaszában már nem volt lehetőség. A kártérítés összegének a megállapítása során azt is értékelni kell, hogy a II-III. rendű felpereseket ugyan azonos jellegű személyiségi jogi sérelem érte, amely mindkettejük számára egyaránt pszichés megterhelést jelentett, de az életvitelükre eltérő hatást gyakorolt édesanyjuk betegsége. A II. rendű felperes volt az, aki a kórházi ellátást követően ápolta és gondozta az I. rendű felperest, a kartörést követő években ő nyújtott mindennapos segítséget édesanyjának. A segítségnyújtás megvalósítása érdekében a II. rendű felperesnek át kellett alakítania életvitelét, idejét úgy kellett beosztania, hogy az édesanyjával kapcsolatos feladatokat el tudja végezni. E többlet elfoglaltság miatt nyilvánvalóan csökkent a II. rendű felperes szabadideje, illetve az az idő, amit pihenéssel tölthetett.
- [40] Az elszenvedett személyiségi jogi sérelmek eltérő súlyosságára figyelemmel a II. rendű felperest magasabb összegű nem vagyoni kártérítés illeti meg, mint a III. rendű felperest, ezért annak összegét - a káresemény idején érvényesülő ár- és értékviszonyokra figyelemmel - a Fővárosi Ítéltábla 1.500.000 forintra felemelte.
- [41] A Fővárosi Ítéltábla a III. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegének a felemelésére nem látott indokot, mivel az elsőfokú bíróság által megállapított összeg nagyságrendjében arányosságot mutat a hasonló időszakban hasonló súlyú nem vagyoni sérelmek kompenzálására megítélt nem vagyoni kártérítések összegével. A részére megítélt összeg jelenlegi vásárlóerejének a mértéke ezt az arányosságot nem teszi kétségesse, a káresemény idején érvényesülő ár- és értékviszonyokhoz mérve az elsőfokú bíróság nem állapította meg túlzóan alacsony összegben a III. rendű felperes részére fizetendő nem vagyoni kártérítést, amelyhez még hozzáadódik a törvényes mértékű késedelmi kamat. A III. rendű felperes fellebbezése ezért nem vezetett eredményre.
- [42] Az I. rendű felperest megillető vagyoni kártérítés összegét csupán az I. rendű alperes fellebbezése érintette.
- [43] A Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet azzal az I. rendű alperesi érveléssel, miszerint az ápolás-gondozás, valamint a háztartási kisegítés többletköltsége csökkenthető lenne azon az alapon, hogy ezeknek a tevékenységeknek az elvégzése nem igényel szakképzettséget. Az összecszerűség megállapításakor ugyanis abból kellett kiindulni, hogy az I. rendű felperesnek milyen nagyságú kiadása keletkezne, ha e tevékenységek elvégzésével díjazás ellenében más személyt bízna meg [régi Ptk. 355. § (4) bekezdés]. Az e tevékenységgel foglalkozó ... Bt.-nek a mérlegelés körébe vont díjtáblázata megfelelő támpontot nyújt arra, hogy milyen többletköltségekkel járt volna, ha az ápolás-gondozást, illetve a háztartási kisegítést nem az I. rendű felperes hozzátartozója végzi el. A szoros családi kötelékre figyelemmel nyújtott segítség ingyenessége azonban nem szolgálhat az I. rendű alperes javára; a teljes kártérítés elvéből következően károkozóként olyan nagyságú kártérítést

kell fizetnie, mintha ezeket a tevékenységeket díjazás ellenében vehetné igénybe az I. rendű felperes.

- [44] A Kúria eseti döntéseiben valóban rámutatott arra, hogy azösszepszerűség megállapításakor viszonyítási alapként akár a minimálbérből, illetve a garantált bérminimumból is ki lehet indulni. Egyúttal azt is több határozatában kifejtette: nincsen akadálya annak, hogy a bíróság a ... Bt. díjszabásának a megfelelő csökkentésével határozza meg a többletköltségeket. A Kúria által irányított töretlen bírói gyakorlatra figyelemmel ezért nincsen olyan elvi akadály, amely kizárná a ... Bt. díjszabása alapulvételét. Az I. rendű alperes sem jelölt meg olyan konkrét okot, amely valóban indokolná ennek a díjszabásnak a mellőzését, ezért a Fővárosi Ítéltábla nem látott indokot arra, hogy a fellebbezési eljárás során áttérjen a minimálbér alkalmazására.
- [45] A rezi többletkiadás, valamint a telefon többletköltség címén megítélt kártérítésnek arra hivatkozással kérte az elutasítását az I. rendű alperes, hogy az I. rendű felperes korábbi állapotára tekintettel nem igazolt, hogy többlet tartózkodik otthonában. Ezzel az érveléssel nem áll összhangban a meghallgatott tanúk vallomása, akik megerősítették az I. rendű felperes személyes előadását, illetve a II-III. rendű felperesek ezt alátámasztó nyilatkozatait, miszerint a korábban életvidám és számos szabadidős elfoglaltsággal rendelkező I. rendű felperes a kartörése óta bezárkózott otthonába, barátaival azóta nagyrészt telefonon tartja a kapcsolatot. A tanúvallomások mellett az I. rendű felperes életterének beszűkülését a szakértői vélemény is alátámasztja.
- [46] E bizonyítékoknak az összevetésével az elsőfokú bíróság helyesen következtetett arra, hogy megnőtt az I. rendű felperes otthon tartózkodásának az időszaka, ezzel együtt lényegesen többlet telefonál, hiszen otthonról intézi az ügyeit, és telefonon tartja a kapcsolatot az ismerőseivel. Az is logikus következtetés, hogy ilyen módon az otthon tartózkodás megnövekedett időszaka megnöveli mind a közüzemi, mind a telefon költségeket. A fellebbezésben kifejtett indokok megalapozatlansága folytán a Fővárosi Ítéltábla nem látott okot az e jogcímen érvényesített követelés elutasítására.
- [47] Az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatása következtében az I. rendű felperes pernyertessége nagyobb mértékben csökkent, míg ahogy a II. rendű felperes pernyertességének a mértéke emelkedett. Összességében ez az I-III. rendű felpereseket együttesen megillető ügyvédi költség kismértékű mérséklését vontta maga után [régip. 81. § (1) bekezdés].
- [48] Személyes illetékmentességére figyelemmel az I. rendű alperes az Itv. 56. § (1) bekezdése értelmében nem kötelezhető illetékfizetésre, a Fővárosi Ítéltábla ezért mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletéből ezt a rendelkezést, egyúttal a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (Kmr.) 14. §-a alapján megállapította, hogy a le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli.
- [49] A Fővárosi Ítéltábla mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és - a rendelkező részben foglaltak szerint - az I. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítést, valamint az I-III. rendű felpereseket megillető perköltséget csökkentette, a II. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítést felemelte, mellőzte az I. rendű alperes illetékfizetésre való kötelezését; míg egyebekben helyben hagyta azt.
- [50] A fellebbezés tekintetében az I. rendű alperes pervesztessége a nagyobb mértékű, melynek arányában köteles megfizetni az I-III. rendű felperesek részére a jogi képviseletük ellátásával felmerült ügyvédi költségeiket. Ennek összegét a Fővárosi Ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján a fellebbezés értékéhez igazodóan

állapította meg, amelyhez a 4/A. § (1) bekezdése értelmében hozzáadódik az áfa.

- [51] A Kmr. 13. § (2) bekezdése, valamint a 15. § (1) és (3) bekezdései értelmében a II. rendű felperes részben, míg az eredménytelenül fellebbező III. rendű felperes teljes egészében köteles megfizetni a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket. Az I. rendű felperes teljes személyes költségmentessége, továbbá az I. rendű alperes személyes illetékmentessége folytán ezt meghaladóan az állam viseli a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket [Itv. 56. § (1) bekezdés, Kmr. 13. § (1) bekezdés, 14. §].

Budapest, 2020. január 22.

. Sághy Mária s.k.

a tanács elnöke

Dr. Csordás Csilla s.k.

előadó bíró

Dr. Kincses Attila s.k.

bíró